

Frans C.C. van Coetsem

(1919-2002)

*Geboren Geraardsbergenaar,
internationaal gerenommeerd taalkundige*

Jan COPPENS

In de rij van 'beroemde of noemenswaardige personen uit Geraardsbergen' voegen we graag Frans van Coetsem toe. Van Coetsem is een zeer innovatief en veelzijdig germanist, die vanaf 1947 tot 2002 gepubliceerd heeft, deels postuum, in het Nederlands, het Frans, het Duits en vooral in het Engels. Begonnen als dialectoloog, wordt hij als oud-germanist een internationaal erkende autoriteit. Het volstaat om de naam Van Coetsem in te geven in één van de gekende internetzoekmachines zoals Google of Yahoo en er volgen ontelbare pagina's over zijn werken, overwegend in het Engels. Zijn eerste publicatie in Leuvense bijdragen, het tijdschrift voor moderne filologie, gaat over het dialect van Geraardsbergen en Zuid-Oost-Vlaanderen. Op 11 februari 2002 overlijdt hij op 82-jarige leeftijd in Ithaca, in de staat New York, waar hij sinds september 1969 als hoogleraar en sinds 1988 als emeritus hoogleraar verbonden is geweest aan de afdeling germanistiek van de befaamde Cornell University.

Frans van Coetsem.

Frans Camille Cornelis van Coetsem wordt geboren in Geraardsbergen op 14 april 1919. Hij wordt genoemd naar zijn grootvader langs vaderszijde, Franciscus van Coetsem (1852-1917) en zijn grootvader langs moederszijde, Camille Cornelis de Lil. 'Fransken van Coesjem' (¹), zoals hij bij velen bekend is, is de zoon van Paul Auguste Marie van Coetsem, ambtenaar en handelsbediende, en de naaister Helène de Lil. Het jonge gezinnetje woont in de Kattestraat 24. Op zesjarige leeftijd gaat hij naar de Rijksbasisschool van zijn geboortestad en zit er op de schoolbanken met onder andere Fred de Trogh (1919-2003) de latere stadsontvanger van Geraardsbergen. Twee jaar later krijgt Franske al een eerste emotionele klap te verwerken: zijn vader overlijdt op amper 35-jarige leeftijd in de H.H. Kliniek in de Gashuisstraat. Twee jaar later, op zevenendertig-

(¹) Woorden met *-ts* worden in het Geraardsbergs dialect uitgesproken als *-sj*: *musje* 'muts', *masjen* 'metsen', zo ook de naam Van Coetsem. Deze 'niesklank' wordt in vaktermen 'mouillering' genoemd (letterlijk: 'natmaking') waarmee bedoeld wordt dat er bij sommige medeklinkers een *j*-achtige klank wordt toegevoegd.

Kattestraat 24, het geboortehuis van Van Coetsem

jarige leeftijd overlijdt in het O.L. Vrouwziekenhuis ook zijn moeder, Helène, vijf dagen na Frans' verjaardag. Als kind van 10, verliest hij op korte tijd beide ouders, wat volgens Prof. Odo Leys wellicht de gevoelige natuur van Frans mee heeft bepaald ⁽²⁾.

Franske verhuist naar de Grotestraat en wordt door Pauls ongehuwde broer, Clement, en diens ongehuwde zuster, opgevoed (op de plaats van dit huis in de Grotestraat kwam later de kledingzaak *Suprema* van J. de Wetter, daarna de *Standaard boekhandel* en momenteel *Jippy's*) ⁽³⁾. 'Nonkel' Clement is net als zijn vader, Franciscus (Frans grootvader), schoenmaker en

verkoopt in zijn winkel ook tabak en sigaren ⁽⁴⁾. Van Coetsem verwijst in latere publicaties regelmatig naar zijn familie. Zo neemt hij zijn oom en tante als voorbeeld van een Geraardsbergse man en vrouw die een verschillende uitspraak hebben, meer bepaald in een voetnoot van zijn publicatie *Une différence de prononciation entre l'homme et la femme dans le dialecte (flamand) de Grammont* in het taalkundige tijdschrift *Orbis*: 'J'ai été élevé par le frère et la soeur de mon père. Ce sont actuellement des sexagénaires qui ont passé toute leur vie ensemble. Elle prononce *õ*, lui *ã*!' (Ik ben opgevoed door de broer en de zuster van mijn vader. Het zijn momenteel zestigers ⁽⁵⁾) die heel hun leven samen hebben doorgebracht. Zij zegt *au*, hij zegt *uei*), waarbij hij als eerste wijst op een eigenaardigheid in het Geraardsbergse dialect, namelijk de dubbele uitspraak. Een aspect dat ook in de talrijke bijdragen van onze reeks *in't Giesbaargs* meermaals wordt belicht.

Frans volgt zijn middelbare studies in Wallonië, iets wat in die tijd meer voorkwam, meer bepaald in de athenea van Bergen en Aat waar hij in 1938 zijn diploma behaalt. Van 1939 tot 1941 volgt hij een regentaatsopleiding aan de normaalschool van Nijvel ⁽⁶⁾. Acht jaar Franstalig onderwijs is een belangrijke ervaring, niet enkel omdat hij zo het Frans machtig wordt dat hij later ook professioneel gaat gebruiken, maar tevens omdat het zowel zijn liefde voor het dialect als het standaard

Op deze plaats in de Grotestraat stond het huis waar Van Coetsem is opgegroeid, bij zijn oom en tante

Nederlands heeft versterkt ⁽⁷⁾.

De normaalschool is voor Frans geen eindpunt want in volle oorlogstijd start hij in 1941 zijn opleiding Germaanse talen aan de Katholieke universiteit Leuven. In 1944 onderbreekt hij zijn studies voor zijn militaire dienst en werkt als vrijwilliger voor het Britse leger. Gedurende de geallieerde opmars in Duitsland gaat hij aan de slag als tolk. Als student Germaanse kan hij de Britten helpen met het ondervragen van Duitse krijgsgevangenen. Na de oorlog keert hij terug naar Leuven om in het academiejaar 1945-46 zijn tweede licentie af te werken. Hij schrijft zijn licenciaatsverhandeling over het dialect van Geraardsbergen.

⁽²⁾ O. LEYS, *In memoriam Frans van Coetsem 1919-2002* in *Leuvense Bijdragen*, 91, pp. 1, 2.

⁽³⁾ Meegedeeld door buurvrouw M.-J. Steppe.

⁽⁴⁾ In *de Heemshutter* 174 (2000) schrijft G. IMBO dat Frans, de grootvader, gehuwd was met Irena, de zuster van de Geraardsbergse historicus Victor Fris. Dit blijkt niet overeen te stemmen met de gegevens van de Burgerlijke Stand. Zo vonden we dat Paul Auguste Marie van Coetsem de zoon was van Franciscus van Coetsem (schoenmakersbaas) en Maria Justina Elza Duquesne (winkelster) en dus niet Irena Fris. Franciscus woonde tot zijn overlijden in 1916 in de Begijnhofstraat 6 (nu Wegvoeringstraat). Zijn weduwe, Maria Duquesne overleed in de Grotestraat 47. Volgens IMBO baatten de ouders van Victor Fris, René Fris en Francisca Plologne, eerder op hetzelfde adres een kruidenierswinkel en een handeltje in tabak en sigaren uit.

⁽⁵⁾ 1952, het jaar van de publicatie.

⁽⁶⁾ P.C. MUYSKEN, *Frans Camille Cornelis van Coetsem, levensbericht* in *Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*, 2005.

⁽⁷⁾ A. F. BUCCINI, *In memoriam Frans van Coetsem*, Chicago, April 2003. *Journal of Germanic Linguistics* (2003) 267-276.

LEUVENSE BIJDRAGEN

Tijdschrift voor Moderne Philologie
opgericht door Ph. Colinet en L. Goemans

UITGEGEVEN DOOR

L. GROOTAERS

MET MEDEWERKING VAN

A. Carnoy, J. Van de Wijer, H. De Vocht, J. Gessler, P. Sobry,
E. Rombauts, J. Vanderheyden, J. L. Pauwels, H. Draye en
G. Scheurweghs.

Gedrukt met ondersteuning van de *Universitaire Stichting*

XXXVIIe JAARGANG — 1^e - 2^e AFLEVERING

INHOUD :

J. Gessler, Over oude woorden en uitdrukkingen. Achtste reeks	1
L. de Man, Lexicographisch kleingoed. Het « Lovaniense » in Kiliaen's <i>Etymologicum</i>	10
Fr. van Coetsem, De adverbia van tijd <i>dan</i> en <i>toens</i> in een groep Zuid-Oostvlaamse dialecten	18
Chr. Stapelkamp, Wrant, wranten, wrantig	26
C. Minis, Roelandslied <i>LH</i> (395-404 en Volksboek blz. 27. — Rolandslied 3651 <i>Malprimis* uon Am- pregalt</i> . — Roelandslied B 67. <i>Si lieten stave ende paerde</i>	33

Verkoop buiten België :
MARTINUS NIJHOFF
's GRAVENHAGE

Redactie en Administratie :
Naamse Steenweg, 162
HEVERLEE bij LEUVEN

1947

Van Coetsem's eerste publicatie in het tijdschrift Leuvense bijdragen in 1947.

Volgens Prof. Dr. F. de Tollenaere is het de mooiste dialectdissertatie die hij ooit heeft gezien en heeft het ook altijd jammer gevonden dat dit werk nooit is gepubliceerd: 'Hoe dikwijls ik de auteur ook aanspoorde die te laten drukken, hij bleef weigeren, het was, zei hij, achterhaald' ⁽⁸⁾.

Ondertussen heeft Frans ook zijn levensgezellin gevonden. Op 30 december 1947 trouwt hij in Nederboelare met Juliette de Bodt, die geboren werd op 9 augustus 1923 in Nederboelare. Haar vader, Firmin, is toen al 15 jaar dood, haar moeder, Amandine Poelaert, is handelaarster. De tweeëndertigjarige broer van Juliette, Theofiel is getuige bij dit huwelijk, samen met Frans neef, de eenendertigjarige Marcel Maquestiau, ingenieur en woonachtig te Charleroi. Uit hun gelukkig huwelijk worden twee kinderen geboren: Mieke en Paul.

Structuralisme

Op professioneel vlak wordt Paul ook geïnspireerd door de Nederlandse professor Klaas Heeroma. Heeroma's invloed heeft vooral te maken met de visie die Van Coetsem heeft ontwikkeld in zijn doctoraatstudie *Het systeem der Germaanse sterke werkwoorden in structuralistisch perspectief* waarmee hij in 1956 te Leuven de graad van geaggregeerde van het hoger onderwijs behaalt. Dit blijkt ook uit het voorbericht van zijn doctoraatsverhandeling *Het dialect van Geraardsbergen* uit 1952: 'Het bekende "la langue est un système où tout se tient" is van een toen vaak gehoorde zin waarvan ik echter de portée ⁽⁹⁾ niet begreep, thans een doctrine voor

⁽⁸⁾ Felicien de Tollenaere is Belgisch lexicograaf en wordt wel eens de 'archeoloog van het Nederlands' genoemd. Hij studeerde Germaanse filologie in Gent. Hij kwam na een korte periode als leraar terecht bij het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* in Leiden terecht, waar hij veertig jaar werkte. Daar werkte hij enkele jaren samen met Van Coetsem. De Tollenaere nam het initiatief tot oprichting van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) in Leiden en legde het fundament voor de Nederlandse computerlexicologie met zijn boek *Nieuwe wegen in de lexicologie*. Hij werd bekend door zijn bewerking van het populaire *Etymologisch woordenboek* van Jan de Vries (uitgegeven bij Het Spectrum). Hij werkte ook samen met C. Kruyskamp aan Van Dale's *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*.

⁽⁹⁾ Portée: draagwijdte.

mij geworden. Het structuralisme⁽¹⁰⁾ heeft mijn inzicht in het wezen van de taal oneindig ruimer gemaakt en heeft mij doen begrijpen dat het linguïstische probleem bij uitstek is: de functie en de betekenis van elk taalfeit in zijn eigen systeem. Dit inzicht heeft mij tot de pijnlijke conclusie gebracht dat deze primaire vraag zelfs niet werd aangeroerd in dit werk waarvan ik dus de opzet op linguïstische grondslag nog nauwelijks kon verantwoorden. Hoe men dit ook beoordeelt, een ding staat vast nl. dat ik mij daardoor in niet onbelangrijke mate heb gedistantieerd van mijn eigen werk. Toch heb ik het afgewerkt in de geest die mij toen bezielde, meer uit plichtsbesef dan uit overtuiging.' Dit verklaart wellicht het feit dat Frans de publicatie steeds op de lange baan heeft geschoven. Zijn verhandeling over de sterke werkwoorden in het Oudgermaans op basis waarvan hij heeft geaggregeerd *Das System der starken Verba und die Periodisierung im älteren Germanischen* wordt echter wel uitgevend door de Noord-Hollandse Uitgeversmaatschappij uit Amsterdam in 1956.

WNT

Over het Geraardsbergs en Vlaamse dialecten publiceert hij in diverse literaire tijdschriften achtereenvolgens *De adverbialia van tijd dan en toens in een groep Zuid-Oost-vlaamse dialecten* (in *Leuvense Bijdragen*, 1947), *De semantische ontwikkeling van de Vlaamse uitdrukking: 'van den alf geleed zijn'*, (in *Taal en Tongval*, 1949), *Remarques concernant le français parlé en Belgique flamande au XIXe siècle*, (in *Leuvense Bijdragen*, 1950), *Geraardsbergs sk/sx*, (in *Leuvense Bijdragen*, 1952), *Giesbaarge* (in *Het Land van Aalst*, 1952), *Une différence de prononciation*

Das System der starken Verba und die Periodisierung im älteren Germanischen

entre l'homme et femme dans le dialecte (flamand) de Grammont (in *Orbis*, 1952), *Een geval van "spelling-pronunciation" in het Geraardsbergs dialect* (in *Leuvense Bijdragen*, 1953), *Determinanten in de geschiedenis van Geraardsbergen. Het standpunt van de taalgeograaf* (in *Het Land van Aalst*, 1959), *Het suffix -erse in het Geraardsbergs dialect* (in *Taal en Tongval*, 1959) en *Structurele Beschouwing van de Nasaliteit in een Oost- en Westvlaams Dialect* (in *Taal en Tongval*, 1964).

Frans specialiseert zich echter niet alleen in dialectologie, maar ook in lexicografie. Zo wordt hij in 1947 eerst aspirant-redacteur en daarna redacteur van het *Woordenboek der Nederlandse Taal* (WNT) te Leiden.

Terug naar Leuven en... Leiden

Op 12 oktober 1956 sterft zijn leermeester en grote voorbeeld Prof. Ludo Grootaers (K.U. Leuven). Frans schrijft zijn levensbericht in

Prof. Ludovic Jean Joseph Grootaers (1885-1956)

het *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde*⁽¹¹⁾. In 1957 biedt de Katholieke Universiteit Leuven hem de plaats aan van Grootaers, Van Coetsem wordt hoogleraar germanistiek. Uit de indrukwekkende lijst publicaties blijkt ook zijn grote belangstelling voor andere takken van de Taalkunde als structuralisme, dat hij van 1961 tot 1967 in Leuven doceert: fonologie, lexicologie, historische en synchronische grammatica, semantiek en sociolinguïstiek⁽¹²⁾.

De BRT-taalprogramma's

In 1960 start de BRT met het televisieprogramma *Teletaalles* en in 1964 met *Hier spreek men Nederlands* dat verzorgd wordt door de Leuvense academicus Joos Florquin en zijn teamgenoten Annie van Avermaet en Fons Fraeters. Daarvoor werd de hulp ingeroepen van een taaladviseur, namelijk

⁽¹⁰⁾ Structuralisme: de studie van de samenstellingen der taaluitingen in hun complete grammatisch-functionele opbouw binnen een zelfde taalgemeenschap (Van Dale).

⁽¹¹⁾ Het volledig levensbericht kan geraadpleegd worden op: http://www.dbnl.org/tekst/_jaa003195701_01/_jaa003195701_01_0015.htm

⁽¹²⁾ A. SCHRIEVER, *Professor Frans van Coetsem overleden* in 't Spuwerke, 15 juli 2002.

G'bergenaar aan de oer

Geraardsbergen is de stad waar in verhouding van het bevolkingscijfer, in de laatste halve eeuw meest hoge schoolprofessoren werden geboren.

We danken om de eer.

In de rij dier hoogleraren komt

Professor Fr. Van Coetsem

een bijzondere plaats innemen. Vermits hij, benevens hoogleraar te Leuven nu eveneens aan de Leidense universiteit doceert. Het is op zijn minst bevremdend, dat dé hooghartige Hollanders zijn diensten kwamen vragen en tevreden zijn dat hij er slechts een gedeelte van zijn tijd beschikbaar stelt — hij is te Leiden "bultengewoon" — en elders ordinarius blijft. Viel die eer ooit een Vlaamiug te beurt? We betwijfelen het, een Geraardsbergenaar echter in geen geval.

Volgende week geven we het oordeel van "Het Vaderland" en "De Leidsche Courant", twee vooraanstaande Nederlandse bladen.

Krantenbericht verschenen in de Geeraard van 1958.
(met dank aan het GHA)

Frans van Coetsem. Van Avermaet zegt over Van Coetsem in een interview: 'Hij heeft ons begeleid in die eerste jaren van die uitspraak oefeningen. Hij trainde ons, wat een harde tijd was. Hij was zeer accuraat en wetenschappelijk onderlegd, er kwam niets door: elke afwijking, ook van ons, werd aangepakt. Zo wist ik ook welke afstand ik van de taal moest nemen. De training was echt op details afgestemd. Als iets voor de tiende keer moest worden opgenomen, wist je het wel. Prof Van Coetsem is ons blijven begeleiden doorheen de jaren' aldus Van Avermaet. 'Van Coetsem was een echte detaillist, die als dusdanig heel wat details over taalgebruik en uitspraak aan ons heeft geleerd' zegt Fons Fraeters⁽¹³⁾.

In 1963 publiceert Frans *Structuralisme en Oudgermanistiek: enkele opmerkingen en toepassingen*. Zijn taak in Leuven verbindt hij vanaf november 1963 met het hoogleraarschap Oudgermanistiek in Leiden. Hij overweegt even een voltijdse betrekking aan de Leidense universiteit, maar tijdens het academisch jaar 1965-1966 is hij 'visiting' professor aan de befaamde universiteit van Cornell in Ithaca, New York.

Cornell University

Deze universiteit behoort tot de zogenaamde *Ivy League* en geldt als een elite-universiteit. Cornell University is opgericht in 1865 door Ezra Cornell, een zakenman en pionier in de telecommunicatie-industrie, en Andrew Dickson White, een bekende geleerde. De *Ivy League* is een vereniging van acht noordoostelijke Amerikaanse universiteiten. De naam *Ivy League* staat voor academische uitmuntendheid en een zeker elitarisme. Deze scholen worden ook wel eens de *Oude Acht*

(*Ancient Eight*) genoemd. Al deze universiteiten hebben als gemeenschappelijke kenmerken dat ze behoren tot de meest prestigieuze universiteiten van de Verenigde Staten, ze trekken topstudenten aan van over heel de wereld en allemaal (behalve Cornell) zijn ze gesticht tijdens de Amerikaanse kolonisatieperiode (1600-1800). Aan de universiteit wordt in het academiejaar 1965/1966 *Nederlands* als nieuwe cursus toegevoegd. Om hiervoor aangenomen te worden is men verplicht om eerst een andere taal zoals Duits te studeren. De cursus *Dutch* (*Nederlands*) is speciaal ingericht om onderzoek van primaire bronnen te vereenvoudigen. Het wetenschappelijk klimaat aan de universiteit van Cornell bevalt Van Coetsem zoveel beter dan in België, dat hij beslist in te gaan op het aanbod van de Cornell. In 1968 verlaat Frans voor goed het oude continent. Er zijn in de jaren zestig wat moeilijkheden met de continuïteit van de leergangen *Nederlands* tot het in 1969 opnieuw verschijnt met Van Coetsem als nieuwe leerkracht⁽¹⁴⁾.

Het gezin Van Coetsem verhuist naar Amerika

De verhuis verloopt schijnbaar zonder veel problemen. Ook de kinderen hebben het er naar hun zin. Mieke trouwt later met Ad Gouwerok, een Amerikaans ingenieur met Nederlandse roots. Ze vestigen zich in Seattle, in de staat Washington, aan westkust. Ad en Mieke krijgen twee zonen: Arick Arjen en Lars. Paul woont met zijn vrouw Judy wat dichterbij, in Cortland, New York aan de oostkust. Zijn leeropdracht aan de Cornell University is een succes, getuige de talrijke proefschriften die hij daar leidt en de vele leerstoelen die thans in de Verenigde Staten

⁽¹³⁾ P. NIES, *Van 'Hier spreekt men Nederlands' tot 'Tien voor Taal', De evolutie van de taalprogramma's op de openbare omroep.*
http://www.statbel.fgov.be/studies/ac328_nl.pdf

⁽¹⁴⁾ <http://www.einaudi.cornell.edu/dutch/pdf/GeschiedenisNederlands.pdf>

De campus van Cornell University, Ithaca, New York

en daarbuiten door oud-leerlingen worden bezet. Zoals uit zijn latere publicaties blijkt zit hij echter niet stil. Hij publiceert, naast andere talen, regelmatig in het Nederlands, ook nadat hij Amerikaans staatsburger wordt en vervult zo een belangrijke brugfunctie tussen de Engelstalige en Nederlandstalige germanistiek en neerlandistiek. Tevens vervult hij de rol van intermediair tussen Vlaanderen en Nederland, zoals onder meer blijkt uit de lezingenreeks 'De Rijksgrens tussen België en Nederland als Taalgrens' (15). De goede banden met Nederland dateren volgens P.C. Muysken uit zijn Leidse periode, als redacteur van het WNT en later als hoogleraar. De aandacht van Van Coetsem geldt aanvankelijk vooral de studie van het Germaans en zijn dialecten. De externe geschiedenis van die dialecten scherpt echter ook zijn aandacht voor fenomenen van taalcontact. De jongste tijd is hij die problematiek dan ook grondig gaan bestuderen en hij heeft er enkele fundamentele studies aan gewijd. Ook op dit gebied is zijn competentie gaandeweg erkend, in Amerika en in Europa. Samen met de Duitser Herbert L. Kufner publiceert Van Coetsem

in 1972 een werk waarin een basis gelegd wordt voor de studie van het proto-Germaans. Linguïsten hebben zich al vanaf begin van de moderne taalwetenschap met ontleningsprocessen beziggehouden, ook Van Coetsem. In 1988 verschijnt een belangrijke bijdrage: *Loan Phonology and the Two Transfer Types in Language Contact*. Hierbij beschrijft Van Coetsem de taalcontactverschijnselen en het fonologische aspect van taalcontactsituaties in het bijzonder met betrekking tot het ontlenen van woorden en begrippen van de ene taal naar de andere. Zijn laatste publicatie verschijnt postuum in 2002 in *Leuvense Bijdragen*. De reeks waarin zijn eerste publicatie in 1947 is verschenen over de woorden 'dan' en 'toens' in een groep Zuid-Oostvlaamse dialecten.

In 1989 neemt hij afscheid van de universiteit en gaat hij met pensioen. Hij wordt opgevolgd door Professor Martijna Briggs. In de laatste periode van zijn leven schrijft hij trouwens nog belangrijke werken in boekvorm: *Ablaut and Reduplication in the Germanic Verb* 1990, *The Interaction between dialect and standard Language*,

and the question of Language internationalization 1992, *Vocalism of the Germanic Parent Language* 1994, *Towards a Typology of Lexical Accent* 1996, *A General and Unified Theory of the Transmission Process in Language Contact* 2000 en zijn laatste werk *Topics in Contact Linguistics*. Zijn laatste publicatie verschijnt postuum in 2002 in *Leuvense Bijdragen*, de reeks waarin zijn eerste publicatie in 1947 is verschenen over de woorden 'dan' en 'toens' in een groep Zuid-Oostvlaamse dialecten. Tussendoor verschijnt in 1995 ook nog een publicatie in het Nederlands over 'zijn' Geraardsbergse dialect: *Het vocaalsysteem van het Geraardsbergs dialect in het perspectief van taalcontact: Het verschijnsel van de resistentie tegen ontlening in Lingua Theodisca* ter gelegenheid van de 65ste verjaardag van Prof. Jan Goossens.

Dat Frans vloeiend verschillende talen spreekt, wordt wellicht als normaal beschouwd voor een taalkundige, maar het feit dat hij ook wetenschappelijk werken publiceert in het Nederlands, Frans, Fries, Duits en Engels is volgens Anthony Buccini buitengewoon. Tijdens gesprekken en discussies kan hij zijn vrienden en collega's amuseren en verbazen door het gemak waarmee hij naadloos van de ene naar de andere taal overschakelt (16). De Amerikaan Buccini, die student was bij Van Coetsem, werkt ook samen met Frans (ook na zijn emeritaat) en samen publiceren ze in 1990 *Variation and the Reconditioning of Phonological Rules: Cases from Germanic and Romance in Lingua*. In 1995 publiceert Buccini in *Taal en Tongval* een bijdrage over *het Ontstaan en vroegste ontwikkeling van het Nederlandse taallandschap* dat hij opdraagt 'aan mijn hooggeachte leermeester en zeer gewaardeerde vriend, Prof. Frans van Coetsem'.

(15) Van Coetsem publiceerde hierover *De Rijksgrens tussen Nederland en België, een in kracht afnemende taalgrens?*, in: K. HEEROMA, *Zijn akker is de taal*, Den Haag, 1970, 55-66.

(16) A. F. BUCCINI, *In memoriam Frans van Coetsem*, ...

Arick Gouwerok, kleinzoon van Frans Van Coetsem

Het gebeurt nogal eens dat, Frans, Juliette en Buccini, na een lange dagtaak en urenlange discussies over het werk uit eten gaan. Frans en Juliette hebben er in hun favoriete restaurant een vaste tafel naast een reproductie van het schilderij 'de Bruiloft' van Pieter Brueghel. Waarom ze steeds bij dat schilderij gaan zitten, kan Buccini niet uitleggen, maar hij vermoedt dat ze in het verre Amerika een stukje aansluiting hebben gezocht met hun Vlaamse roots en cultuur. De scène doet hem denken aan het 'partnership' van Juliette en hem, dat voor Frans altijd centraal heeft gestaan in zijn leven.

Zijn 'levensgezellin' Juliette sterft helaas in 1993. Sindsdien leeft Frans teruggetrokken en wijdt hij zich nog meer aan zijn levenswerk. In 1998 stelt men bij hem het begin van een kwaal vast die hem langzamerhand zal slopen en hem uiteindelijk het spreken en het slikken onmogelijk maakt. Op maandag 11 februari 2002 overlijdt hij. Zijn kinderen en kleinkinderen wonen nog steeds in de Verenigde Staten. Kleinzoon Lars is 'financial consultant' in Seattle en zijn broer Arick studeerde aan de

Washington University in Seattle. Hij is scheikundig ingenieur maar studeert ondertussen jazz-muziek. Hij is bassist van de popgroep *Brass Lady* uit Seattle (17).

Slot

'De bijdragen van Van Coetsem getuigen steeds van een grote scherpzinnigheid: de argumentatie die hij ontwikkelt, is telkens tot in haar consequenties doorgedacht. Ook ging hij nooit over één nacht ijs: Hij was enorm belezen in zijn vakgebied en bovendien had hij de werken die hij in zijn meestal uitvoerige bibliografie vermeldde, ernstig doorgenomen of zelfs grondig bestudeerd. Zowel in het domein van het Germaans als dat van het taalcontact betekenen zijn bijdragen dan ook vaak een belangrijke stap vooruit. Hij was een groot taalgeleerde maar hij was ook een goed mens, van een eerlijkheid van het zuiverste koraal. Hij zette zich ten volle in voor zijn wetenschap, hij geloofde erin, was erdoor gefascineerd. Hij kon dan ook niet overweg met hen die zich niet naar behoren van hun wetenschappelijke opdracht kwijten, die, zoals hij het zei, "de boel bedotten". Hij is Amerikaans staatsburger geworden, deels uit praktische noodzaak, deels ook wel uit eerlijkheid tegenover het land dat hem heel wat had geschonken. Toch was zijn houding tegenover dit land ambivalent, gaandeweg zelfs meer en meer. Zijn aandacht voor de Nederlanden en het Nederlands is dan ook nooit verflauwd. Aldus heeft hij het ook nooit te min gevonden om in *Leuvense Bijdragen* te publiceren (18) of leerlingen en collega's daartoe aan te zetten.' schrijft zijn vriend en collega Prof. Odo Leys (19) in zijn 'In memoriam' (20).

Frans van Coetsem

Sommige stadsgenoten herinneren zich Frans als een sportieve jonge man, een goed zwemmer die in zijn jeugd jaren vaak in 'den dok', het Geraardsbergs openluchtzwembad heeft vertoefd (21).

'Ik denk nog heel dikwijls met grote genegenheid aan Geraardsbergen: heel wat mooie herinneringen bewaar ik aan mijn geboortestad. In mijn jongere jaren heb ik met veel enthousiasme de taal, de volkskunde en de geschiedenis van Geraardsbergen gestudeerd. Ander onderzoek heeft mij achteraf zodanig in beslag genomen dat er geen tijd overbleef voor mijn oorspronkelijke belangstelling. Daar heb ik nu spijt van, want ik zou nog heel wat kunnen schrijven over het dialect van Geraardsbergen. Naast de voordeur van onze woning hier in Ithaca, New York, hangt het wapenschild van Geraardsbergen... Aldus van Coetsem in een brief die hij aan Albert Schrever in juni 1992 heeft geschreven en die gepubliceerd is in 't *Spuwerke* van 15 juni 2002, het jaar van zijn overlijden.

(17) www.brassladyband.com

(18) F. VAN COETSEM, *Outlining a model of the transmission phenomenon in language contact*, Leuvense bijdragen, 1995.

(19) Dr. Odo Leys, Oostvleterennaar, hoogleraar aan de Leuvense universiteit

(20) O. LEYS, *In memoriam Frans van Coetsem (1919-2002)* in *Leuvense bijdragen*, 91 (2002), 1,2.

(21) Meegedeeld door Ghislaine Coppens en Alfred de Trogh.